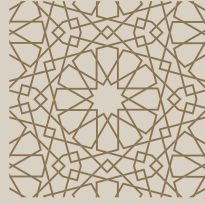

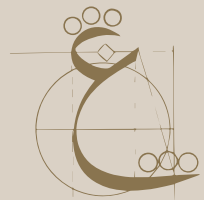
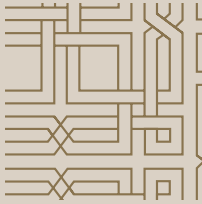

kadim

SAYI / ISSUE 6 · EKİM / OCTOBER 2023

06

kadim

*“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”*

Kadim is that no one knows what came before.

kadim

Osmanlı araştırmalarına münhasır, altı ayda bir (Nisan ve Ekim) neşredilen, açık erişimli, çift kör hakem sistemli akademik dergi

A double-blind peer-reviewed open-access academic journal that is published semiannually (April and October) in the field of Ottoman Studies

SAYI | ISSUE 6 • EKİM | OCTOBER 2023

İMTİYAZ SAHİBİ | PROPRIETOR

Burhan ÇAĞLAR

SORUMLU YAZI İŐLERİ MÜDÜRÜ | MANAGING EDITOR

Ömer Faruk CAN

İRTİBAT | CONTACT

Kadim • Sakarya Üniversitesi

Esentepe Kampüsü, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, A Blok, Ofis: 121,
Serdivan/Sakarya (Turkey) 54050

Telefon | Phone • 00 90 264 295 60 15

İnternet Adresi | Webpage • dergipark.org.tr/kadim • kadim.sakarya.edu.tr

E-posta | E-mail • kadim@sakarya.edu.tr

TASARIM | DESIGN Hasan Hüseyin CAN

BASKI | PRINTED BY

MetinCopyPlus • Arti Dijital & Baskı Merkezi

Türkocağı Cad. 3/A Cağaloğlu - Fatih / İstanbul

BASIM TARİHİ | PRINT DATE • EKİM | OCTOBER 2023

ISSN 2757-9395 • E-ISSN 2757-9476

ÜCRETSİZ | FREE OF CHARGE

Kadim'deki makaleler, [Creative Commons Atınlı-Gayriticari 4.0 \(CC BY-NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. Bilimsel araştırmaları kamuya ücretsiz sunmanın bilginin küresel paylaşımını artıracacağı ilkesini benimseyen dergi, tüm içeriğine anında Libre açık erişim sağlamaktadır. Makalelerdeki fikir ve görüşlerin sorumluluğu sadece yazarlarına ait olup Kadim'in görüşlerini yansıtmazlar.

Articles in Kadim are licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 \(CC BY-NC\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) International License. Kadim provides immediate Libre open access to its content on the principle that making research freely available to the public supports a greater global exchange of knowledge. Authors are responsible for the content of contributions; thus, opinions expressed in the articles belong to them and do not reflect the opinions or views of Kadim.

“Kadim oldur ki
evvelin kimesne bilmeye”

DergiPark

EDİTÖR
EDITOR-IN-CHIEF

Arif BİLGİN | Yükseköğretim Kurulu

MİSAFİR EDİTÖR
GUEST EDITOR

Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI | Marmara Üniversitesi

YAYIN KURULU
EDITORIAL BOARD

Necmettin ALKAN | Sakarya Üniversitesi
Serpil ATAMAZ | California State University, Sacramento
Zahit ATÇIL | İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Fatih BOZKURT | Sakarya Üniversitesi
Ömerül Faruk BÖLÜKBAŞI | Marmara Üniversitesi
Büşra ÇAKMAKTAŞ | Sakarya Üniversitesi
M. Talha ÇİÇEK | İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Filiz DIĞIROĞLU | Marmara Üniversitesi
Ella FRATANTUONO | University of North Carolina at Charlotte
Selim KARAHASANOĞLU | İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Miraç TOSUN | Karadeniz Teknik Üniversitesi
Kenan YILDIZ | İstanbul Medeniyet Üniversitesi

YAZIM VE DİL EDİTÖRLERİ
WRITING AND LANGUAGE
EDITORS

Burhan ÇAĞLAR | Sakarya Üniversitesi
Burak ÇİTİR | Sakarya Üniversitesi
Mehmet KERİM | Sakarya Üniversitesi
Bünyamin PUNAR | Sakarya Üniversitesi

TÜRKÇE DİL EDİTÖRLERİ
TURKISH LANGUAGE
EDITORS

Sedat KOCABEY | Sakarya Üniversitesi
Büşranur KOCAER | İbn Haldun Üniversitesi
Muhammed Emir TULUM | İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRLERİ
ENGLISH LANGUAGE
EDITORS

Didar Ayşe AKBULUT | Marmara Üniversitesi
İrem GÜNDÜZ-POLAT | Sakarya Üniversitesi
Hâcer KILIÇASLAN | Sakarya Üniversitesi

MİZANPAJ VE
SOSYAL MEDYA EDİTÖRÜ
LAYOUT AND
SOCIAL MEDIA EDITOR

Büşranur BEKMAN | Sakarya Üniversitesi

YAYIN SEKRETERİ
SECRETARIAT

Yusuf İslam YILMAZ | Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Peçevî Tarihi'nin Yazma Nüshaları ve Zeyilleri

MANUSCRIPT COPIES AND
ADDENDA OF PEÇEVİ'S
CHRONICLE

İBRAHİM PAZAN*

ÖZ ABSTRACT

Peçuyly İbrahim Efendi'nin *Peçevî Tarihi* ismiyle meşhur olan eserinin tam nüshaları, Kanûnî Sultan Süleyman'ın cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) vuku bulan olayları kapsar. Bu çalışma kapsamında, yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde bulunan 83 adet *Peçevî Tarihi* yazma nüshası tespit edilmiş, bunlardan dijital kopyaları temin edilen 48 adedi, metin ve kapsam bilgileri bakımından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Geri kalanlardan 5'i dışındakilere ait söz konusu bilgiler, buldukları kütüphanelere ait basılı veya çevrimiçi kataloglardan elde edilmiştir. Bütün bu veriler derlenerek *Peçevî Tarihi* yazma nüshalarının eksik, tam veya zeyilli olup olmamaları bakımından tasnifi yapılmıştır. Ayrıca eldeki 48 adet *Peçevî Tarihi* nüshası etraflıca tetkik edilirken yazmalardan üç tanesinin derkenarında kayıtlı bir bilgi sayesinde Peçuyly İbrahim Efendi'nin bugüne kadar tahminlere dayanılarak verilen vefat tarihi tam olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Peçuyly İbrahim Efendi, Peçevî Tarihi, Peçevî Tarihi Nüshaları, Peçevî Tarihi Zeyilleri, Peçuyly İbrahim Efendi'nin Vefat Tarihi.

The full manuscript copies of Peçuyly İbrahim Efendi's chronicle, which is famous with the name *Peçevî History*, cover the events that took place from the enthronement of Suleiman I until Murad IV's death (926-1049/1520-1640). Within the scope of this study, eighty-three manuscript copies of *Peçevî History* from the domestic and foreign libraries are determined, and forty-eight of them, of which digital copies are obtained, are examined in detail in terms of their textual properties and the information they cover. Apart from these copies, the features of the remaining copies -except five of them- are obtained from the printed or online catalogs of the libraries in which they are located. All these data are compiled and manuscript copies of *Peçevî History* are classified in terms of their completeness and if they have an addendum at the end. In addition, while thoroughly examining forty-eight manuscript copies of *Peçevî History* at hand, Peçuyly İbrahim Efendi's death date, which just an estimation until today, is precisely determined thanks to the information recorded in three of the copies.

Keywords: Peçuyly İbrahim Efendi, Peçevî History, Peçevî History Manuscript Copies, Peçevî History Addenda, Peçuyly İbrahim Efendi's Death Date.

MAKALE BİLGİSİ | ARTICLE INFORMATION

Makale Türü: Araştırma Makalesi | Article Type: Research Article
Geliş Tarihi: 19 Temmuz 2023 | Date Received: 19 July 2023
Kabul Tarihi: 10 Ağustos 2023 | Date Accepted: 10 August 2023

ATIF | CITATION

Pazan, İbrahim. "Peçevî Tarihi'nin Yazma Nüshaları ve Zeyilleri." *Kadim* 6 (Ekim 2023), 49-75. doi.org/10.54462/kadim.1329995

* Dr., Araştırmacı, İstanbul/Türkiye, ibrahimpazan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2354-0478.

GİRİŞ

Peçuylu İbrahim Efendi (ö. 1645) tarafından kaleme alınan ve *Peçevî Tarihi* ismiyle şöhret bulan kronik, Kanûnî Sultan Süleyman'ın (ö. 1566) cülüsünden IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) vuku bulan, 8 Osmanlı padişahının hüküm sürdüğü 120 senelik olayları kapsar. Müellifin bizzat şahit olduğu olayları anlatması ve gerektiğinde Macar kaynaklarını da kullanması, esere Osmanlı kronikleri arasında müstesna bir yer kazandırmış ve daha sonra gelen pek çok tarihçi için mühim bir kaynak olmuştur.

Eserin yurt içi ve yurt dışındaki kütüphanelerde şu an için tespit edebildiğimiz 83 adet yazma nüshasının mevcut bulunması, esere gösterilen rağbetin bir delilidir. Eser ayrıca Sultan Abdülaziz (ö. 1876) döneminde Matbaa-i Âmire'de iki cilt hâlinde basılmıştır.¹ Bu baskı için IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşü ve vefatı (1049/1640) ile sona eren tam nüshaların birinden veya birkaçından faydalanılmıştır.

Peçuylu İbrahim Efendi'nin hayatıyla ilgili ayrıntıları, arşiv belgelerinin yanı sıra eserinde bizzat kendisinin verdiği bilgilerden öğrenmekteyiz. Müellifin doğum ve ölümü için bugüne kadar çeşitli yayınlarda verilen tarihler ise tahminlere dayanmaktadır. Eserinin sonlarına doğru, 1 Ramazan 1041 (22 Mart 1632) günü bir askerî ayaklanma sırasında öldürülen Başdefterdar Mustafa Paşa ile aralarında geçen bir olayı anlatmakta ve aradan 10 seneden fazla zaman geçtiğini belirtmektedir ki o andaki tarih 1052 olmalıdır.² Bu ifadelerinin devamında bir münasebetle yaşının 70 olduğunu yazdığından³ müellifimizin doğum yılının 982/1574 olduğu kabul edilmiştir. Müellifin doğum tarihi ile ilgili bu kabulün oldukça makul olduğu söylenebilir. Bu tarih en fazla artı eksi bir sene hatalı olabilir.

Anne tarafından Sokollu Mehmed Paşa (ö. 1579) ailesine mensup olan Peçuylu İbrahim Efendi'nin hayatıyla ilgili bütün ayrıntılar için makalemizin hacmi kâfi gelmeyeceğinden Peçuylu'nun son dönemlerindeki devlet görevlerini sıralamakla yetiniyoruz: Diyarbakır defterdarlığı (1622), Rakka sancakbeyliği (1625), Tokat defterdarlığı, Tuna defterdarlığı (1631), Anadolu (şikk-ı sâni veya orta) defterdarlığı (1632), İstolni Belgrad sancakbeyliği (1633), Bosna maliye defterdarlığı (1636), Kırka (Lika) sancakbeyliği (1637), Tımışvar maliye defterdarlığı (1638?).⁴ Anadolu defterdarı olduğu 1632'den itibaren Peçuylu'nun ünvanı arşiv belgelerinde "paşa" olarak geçiyorsa da daha çok "efendi" ünvanıyla tanınır.

Emekliliğini Budin ve Peçuy'da geçiren Peçuylu'nun vefat tarihiyle ilgili ilk kayıt, Hanifzâde Ahmed Tâhir'in (ö. 1802) Kâtib Çelebi'nin (ö. 1657) *Keşfü'z-Zunûn*'una zeyil olarak 1758'de yazmaya başladığı *Âsâr-ı Nev* isimli eserinde verdiği 1061/1651 tarihidir. *Âsâr-ı Nev*, *Keşfü'z-Zunûn*'u Latince tercümesiyle birlikte 7 cilt hâlinde neşreden Gustav Flügel (ö. 1870) tarafından 6. cildin sonuna ilave edilmiştir.⁵

1 Peçuylu İbrahim Efendi, *Târih-i Peçevî* (İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1281, 1283).

2 Peçuylu, *Târih-i Peçevî*, 2/424.

3 Peçuylu, *Târih-i Peçevî*, 2/433.

4 Pál Fodor, "Egy pécsi származású oszmán-török történetíró, Ibrahim Pecevi", *Pécs a hódoltság korában Tanulmányok (Pécsi Mozaik 2.)*, ed. Szakály Ferenc - Vonyó József (Pécs: Kronosz Kiadó - Pécs Történet Alapítvány, 2012), 150-151; a.mlf, "Pécs (Peçuy) Kökenli Bir Osmanlı Tarih Yazarı: İbrahim Peçevî", çev. Erdal Çoban, *Abdülkadir Özcan'a Armağan, Tarihîn Peşinde Bir Ömür*, haz. Hayrunnisa Alan vd. (İstanbul: Kronik Kitap, 2018), 214-215.

5 Hanifzâde Ahmed Tâhir, *Âsâr-ı Nev: Nova Opera*, No. 14536, 537-8 [Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn: Lexicon Bibliographicum et Encyclopaedicum*, nşr. Gustavus Fluegel (Londra: Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1852), 6/525-646].

Albrecht Krafft (ö. 1847),⁶ Carl Tornberg (ö. 1877),⁷ Bernhard Dorn (ö. 1881) ve Reinhold Rost (ö. 1896),⁸ Wilhelm Pertsch (ö. 1899)⁹ ve Charles Rieu (ö. 1902)¹⁰ tarafından yayınlanan kütüphane kataloglarında *Peçevî Tarihi* nüshalarından bahsedilirken hep 1061 tarihi tekrarlanmıştır. Aynı şekilde Imre Karácson (ö. 1911),¹¹ Ahmed Refik (Altınay) (ö. 1937)¹² ve Bursalı Mehmed Tahir (ö. 1925)¹³ Peçuylu'nun vefat tarihi olarak yine 1061 tarihini zikrederler.

Ancak *Peçevî Tarihi*'nin bazı nüshalarında yer aldığı üzere, Tımişvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed, 1049-1061/1640-1651 tarihleri arasını kapsayan *Peçevî Tarihi* zeyline başlarken Peçuylu İbrahim Efendi'den "merhûm" diye bahsetmekte ve o esnada hicrî tarihin 1059 olduğunu belirtmektedir.¹⁴ Pertsch, anılan Belgradî zeylinin yer aldığı nüshalardan olan Gotha nüshasında bu kelimeyi ve belirtilen tarihi fark etmiş ve daha sonra yayınladığı başka bir katalogda Peçuylu'nun vefat tarihinin öteden beri yazıldığı gibi 1061 değil en geç 1059 olacağını yazmıştır.¹⁵

Friedrich von Kraelitz (ö. 1932)¹⁶ ve Franz Babinger'in (ö. 1967)¹⁷ bu konuda Pertsch'e atıf yapmalarından sonra hemen bütün ansiklopedi ve diğer yayınlarda Peçuylu'nun vefat tarihi olarak artık 1059/1649-50 tarihi kullanılır olmuştur.

Tahmine dayanan bu tarihlerin doğru olmadığı anlaşılmıştır. Çünkü ileride ayrıntılı olarak izah edileceği gibi Peçuylu İbrahim Efendi 23 Zilkade 1054 (21 Ocak 1645) Cumartesi günü vefat etmiştir.

1. *Peçevî Tarihi* Yazma Nüshaları

Osmanlı tarih yazarları ile ilgili eserinde Babinger, 25 adet *Peçevî Tarihi* nüshasını zikretmektedir.¹⁸ İstanbul Marmara Üniversitesi'nde 2004-2008 yılları arasında *Peçevî Tarihi*'nin üç adet yazma nüshası üzerinde ve metninin 12'ye bölünmesiyle yürütülen yüksek lisans tezlerinden ilkinde, 38 adedi yurt içi ve 19 adedi yurt dışındaki kütüphanelerde olmak üzere toplam 57 adet nüsha tanıtılmıştır.¹⁹

- 6 Albrecht Krafft, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Orientalischen Akademie zu Wien* (Viyan: 1842), No. 266, 101.
- 7 Carl Johan Tornberg, *Codices Arabici, Persici et Turcici Bibliothecae Regiae Universitatis Upsaliensis* (Uppsala: Impensis R. Universitatis Upsaliensis, 1849), No. 283, 196.
- 8 Bernhard Dorn - Reinhard Rost, *Catalogue des Manuscrits et Xylographes Orientaux de la Bibliothèque Impériale Publique de St. Petersburg* (St. Petersburg: l'Académie Impériale des Sciences, 1852), No. 530, 474.
- 9 Wilhelm Pertsch, *Die orientalischen Handschriften der Herzoglichen Bibliothek zu Gotha: Die türkischen Handschriften* (Viyan: Kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1864), No. 151, 2/124.
- 10 Charles Rieu, *Catalogue of Turkish Manuscripts in the British Museum* (Londra: British Museum, 1888), 55.
- 11 Imre Karácson, "Peçevî İbrâhîm'in Terceme-i Hâli", *Türk Dergisi* 1/3(1327), 94.
- 12 Ahmed Refik, *Geçmiş Asırlarda Türk Hayâtı, Âlimler ve Sanatkarlar (900-1200)* (İstanbul: Kütübâne-i Hilmî, 1924), 140.
- 13 Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* (İstanbul: 1342), 3/33.
- 14 Peçuylu İbrahim Efendi, *Târîh-i Peçevî* (İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, 206), 356a; a.mlf., *Târîh-i Peçevî* (Gotha: Erfurt Üniversitesi Gotha Araştırma Kütüphanesi, Ms. orient. T 151), 254b.
- 15 Wilhelm Pertsch, *Die Handschriften-Verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin - Verzeichniss der türkischen Handschriften* (Berlin: A. Asher & Co., 1889), No. 208, 6/234.
- 16 Friedrich von Kraelitz, "Der osmanische Historiker İbrâhîm Peçevî", *Der Islam* 8 (1918), 257.
- 17 Franz Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke* (Leipzig: Otto Harrassowitz, 1927), 193; a.mlf., *Osmanlı Tarihi Yazarları ve Eserleri*, çev. Coşkun Üçok (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982), 212.
- 18 Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen*, 194; a.mlf., *Osmanlı Tarih Yazarları*, 213-214.
- 19 Sevda Gülakan, *Peçevî Tarihi (Yazma Nüshaların Tanıtımı, 1b-20b Metin, Dizin, Özel Adlar Sözlüğü)* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004), 8-24.

Bu çalışmamız kapsamında ise Türkiye ve dünya kütüphaneleri ile arşivlerinde muhafaza edilen 83 adet *Peçevî Tarihi* nüshası tespit edilmiştir. Bunlardan 42 adedi yurt içi, 41 adedi yurt dışı kütüphane ve arşivlerindedir.

Tespit edilen bu nüshalar tanıtılırken nüsha sayısının fazlalığı sebebiyle sadece kütüphane kayıt numarası, varak sayısı, müstensihî, istinsah yeri ve istinsah tarihi gibi bilgilerden mevcut olanlarının yanı sıra yazmanın metni ile ilgili bilgilerin verilmesiyle yetinilmiştir. Satır sayısı, yazı (hat) türü, kâğıt ve yazı alanı boyutu, kâğıt ve cildinin fiziksel özellikleri ve tezhibi ile ilgili bilgiler ve diğer ayrıntılar için kütüphane kayıtlarına ve dipnotlarda verilen kütüphane kataloglarına başvurulmalıdır.

1.1. Yurt İçi Kütüphanelerdeki Nüshalar

1.1.1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi (TSMK), Hazine Kitaplığı, 1331²⁰

324 varaktır (İlk varak numaralanmamıştır). Metinden önce ayrıca numaralanmış 9 varakta 17 sayfalık bir fihrist vardır. Metin ob-323a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.2. TSMK, Revan Köşkü, 1114²¹

358 varaktır. Metin 1b-358b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihî es-Seyyid Mehmed el-Hamîdî, istinsah tarihi evâsıt-ı Safer 1112/Temmuz-Ağustos 1700'dür.

1.1.3. TSMK, Revan Köşkü, 1115²²

437 varaktır. Metinden önce 2 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 2b-437a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihî Ali b. Mehmed, istinsah tarihi 12 Muharrem 1073 Cuma/25 Ağustos 1662 ve istinsah yeri Budin'dir.

1.1.4. TSMK, Revan Köşkü, 1116²³

235 varaktır. Metinden önce 6 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-219b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar. 220a-235b arasında, 8 fasıl tertibiyle 1044/1635'ten başlayıp 1052/1643'e kadar gelen değişik bir zeyil vardır.

1.1.5. TSMK, Medine Kitaplığı, 530²⁴

292 varaktır. Metin 1b-292a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

20 Fehmi Edhem Karatay, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* (İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi, 1961), No. 764, 1/250.

21 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 765, 1/250.

22 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 766, 1/251.

23 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 767, 1/251.

24 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 768, 1/251.

1.1.6. TSMK, Bağdat Köşkü, 204²⁵

299 varaktır. 1a'da "Târih-i Üngürüs" yazılıdır. Metin 1b-299b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar.

1.1.7. TSMK, Bağdat Köşkü, 205²⁶

331 varaktır. Metinden önce 1 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-331a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar.

1.1.8. TSMK, Bağdat Köşkü, 206²⁷

384 varaktır. Metinden önce 9 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-355b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 356a-384a arasında Tımışvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in kaleme aldığı, Sultan İbrahim'in (ö. 1648) cülûsundan IV. Mehmed (ö. 1693) devrinde Gürcü Koca Mehmed Paşa'nın (ö. 1660) veziriazam oluşuna kadar (1049-1061/1640-1651) olan olayları kapsayan bir zeyil vardır.

1.1.9. TSMK, III. Ahmed Kitaplığı, 3086²⁸

388 varaktır. Metinden önce 13 sayfalık bir fihrist vardır. Metin ob-387b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar. Müstensihî Nihâl-zâde Ahmed, istisnah tarihi 17 Şevval 1138/18 Haziran 1726'dır.

1.1.10. TSMK, III. Ahmed Kitaplığı, 3085²⁹

112 varaktır. Yazmada yedi adet risale vardır. Bunlardan ilki 1b-33a arasında yer alan, Tımışvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in *Peçevi Tarihi*'ne yaptığı zeylinin, Sultan İbrahim'in cülûsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan bir bölümüdür.

1.1.11. Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi (SYEK), Hekimoğlu Ali Paşa, 692³⁰

150 varaktır. Metinden önce 5 sayfalık bir fihrist vardır. Ardından gelen iki sayfada Osman Gazi (ö. 1326) hakkında kısa bir bilginin yanı sıra IV. Mehmed'e kadar olan padişahların cülûs seneleri ile saltanat müddetleri yazılıdır. Metin 1b-139a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 139a/21-150a/16 arasında Sultan İbrahim'in cülûsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan bir zeyil vardır. Zeylin metni Veliyyüddin Efendi, 2353 nüshasındaki

25 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 769, 1/251.

26 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 770, 1/251.

27 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 771, 1/252.

28 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 772, 1/252.

29 Karatay, *TSMK Türkçe Yazmalar Kataloğu*, No. 2846, 2/307-308.

30 *İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloqları (Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler)* (İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı, 1944), 2/226.

aynıdır. Yazmanın müstensihisi 'Abbâd-zâde es-Seyyid Mehmed İstanbulî, istinsah tarihi Şaban 1084/Kasım-Aralık 1673'tür.

1.1.12. SYEK, Hekimoğlu Ali Paşa, 763³¹

380 varaktır. Metin 1b-380a arasında yer alır. Tam nüshalarda bulunan I. Mustafa (ö. 1639), II. Osman (ö. 1622) ve IV. Murad devirleri bu nüshada eksik olup Kanûnî'nin cülûsundan I. Ahmed'in vefatına kadar (926-1026/1520-1617) olan olayları kapsar.

1.1.13. SYEK, Esad Efendi, 2094³²

387 varaktır (İlk varak numaralanmamış ve nüsha numaralanırken 29'dan 31'e atlanmıştı). Metinden önce 11 sayfalık bir fihrist vardır. Metin ob-387a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.14. SYEK, Bağdatlı Vehbi Efendi, 1129³³

366 varaktır. Zahriyede Moldovancı Ali Paşa (ö. 1774) ile ilgili bir sayfa bilgi yazılıdır. Metin 1b-366b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.15. SYEK, Reisülküttap Mustafa Efendi, 603³⁴

352 varaktır. Metinden önce 13 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-352b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar.

1.1.16. SYEK, Hamidiye, 895³⁵

186 varaktır. Metin 1b-186a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihisi Ahmed'dir.

1.1.17. SYEK, Hâlet Efendi, 613

354 varaktır. Metin 1b-354a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi muhtemelen Ramazan 1161/Ağustos-Eylül 1748'dir.

1.1.18. SYEK, Murad Molla, 1428

364 varaktır. Metin ob-364b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihisi Cebe Kethüdası Ahmed Sâlim b. Sâlih, istinsah tarihi 22 Rebiyülevvel 1146/2 Eylül 1733'tür.

31 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/228.

32 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/229.

33 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/229.

34 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/229-230.

35 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/230.

1.1.19. SYEK, Pertevniyal Valide Sultan, 981-1003

364 varaktır. Metinden önce 4 sayfalık bir fihrist vardır. Yazmada çok sayıda risale mevcuttur. 258a-306b arasındaki yer alan 49 varakta *Peçevi Tarihi*'nden parçalar kayıtlıdır. Matbu nüshadan referans verecek olursak bunlar sırasıyla 1. cilt 86-98 ve 412-423, 2. cilt 232-236 ve 239-242, 1. cilt 225-232 ve 251-254, 2. cilt 178-188, 301-307 ve 193-203 sayfa ları arasında yer alan bölümlerdir.

1.1.20. SYEK, Tercüman Gazetesi, Y-253³⁶

48 varaktır. Matbu nüshanın 1. cilt 399. sayfasında yer alan Şehzade Bayezid'in (ö. 1562) İran'a sığınmasına kadar (966/1559) gelen eksik bir nüshadır. Arada atlamalar vardır.

1.1.21. SYEK, Nuruosmaniye, 3062³⁷

310 varaktır (İlk varak numaralanmamıştır). Metinden önce 5 sayfalık bir fihrist vardır. Metin ob-309b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihi Gönüllüân-ı Yemîn Kâtibi Hüseyin b. Kâsım, istinsah tarihi Cemâziyelâhir 1102/Mart 1691 ve istinsah yeri Midillî'dir.

1.1.22. SYEK, Nuruosmaniye, 3090³⁸

288 varaktır. Metin 1b-288a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi 4 Cemâziyelevvel 1108/ 29 Kasım 1696'dır.

1.1.23. SYEK, Nuruosmaniye, 3091³⁹

286 varaktır. Metinden önce 12 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-286a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihi Nutkî b. eş-Şeyh Abdülkerîm'dir.

1.1.24. SYEK, Nuruosmaniye, 3092⁴⁰

518 varaktır (On sayfada bir yapılan yeni numaralamada 340-350 arasında bir varak atlanmıştır). Metinden önce 12 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-518b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi 4 Cemâziyelâhir 1110/ 10 Ekim 1698'dir.

1.1.25. SYEK, Ragıp Paşa, 981⁴¹

276 varaktır. Başta iki sayfa hâlinde Osman Gazi hakkında kısa bir bilginin yanı sıra III. Selim'e (ö. 1808) kadar olan padişahların cülûs seneleri ile saltanat müddetleri yazılıdır. Metin 1b-254b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-

36 Günay Kut, *Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* (İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları, 1989), No. 201, 178-179.

37 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/227.

38 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/227-228.

39 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/229.

40 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/228.

41 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/228-229.

1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 254b/8-276a arasında Timişvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in kaleme aldığı zeylin, Sultan İbrahim'in cülüsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan bölümü vardır.

1.1.26. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi (İÜNEK), Türkçe Yazmalar, NEKTY01228

532 varaktır. (İlk varak numaralanmamış, nüsha numaralanırken 413'ten 415'e atlanmıştır). Metin ob-532a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.27. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY02005

232 varaktır. Metin 1b-232b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.28. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY02352

157 varaktır. Metinden önce 17 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-157a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar. Müstensihi Ahmed b. İbrahim, istinsah tarihi 1157/1744-45'tir.

1.1.29. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY02398

277 varaktır. Metin 1b-277a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.30. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY02600

251 varaktır (İlk varak numaralanmadığı ve 13 adet varak mükerrer numaralandığı için 237 varak görünmektedir). Metinden önce 11 sayfalık bir fihrist vardır. 78, 114, 118 ve 223 numaralı varaklar iki defa yazılmış, 224 atlanmıştır. Ayrıca 131'den sonra tekrar 122'den başlanmış ve 131'e kadar 10 adet varak mükerrer olarak numaralanmıştır. Bu noktadan itibaren nüshanın karışık varakları sıraya konulmuş, sırasıyla 132-135, 144-159, 136-143, 160-237 olarak yeniden düzenlenmiştir. Metin ob-237a arasında yer alır. Eksik nüsha olup Kanûnî'nin cülüsundan III. Murad'ın vefatına kadar (926-1003/1520-1595) olan olayları kapsar. Metnin sonuna, III. Murad'ın vefatı ve şahsiyeti ile ilgili 3,5 sayfa ve Edirnevî Kâtib Mehmed Efendi'den (ö. 1640'tan sonra) naklen bir sayfa ilave yapılmıştır. Bunlardan sonra iki sayfa hâlinde 250/864 tarihinde Rurik'in (ö. 879) başa geçmesinden Deli Petro'ya (ö. 1725) kadar Rus kavmiyle ilgili bir özet yer alır. İstinsah tarihi 22 Rebiyülâhir 1087/4 Temmuz 1676, istinsah yeri Kamanice'dir.

1.1.31. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY04204

373 varaktır. Metin 1b-373b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi evâsıt-ı Ramazan 1084/Aralık 1673'tür.

1.1.32. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY06022

384 varaktır (İlk varak numaralanmamıştır). Metinden önce 9 sayfalık bir fihrist vardır. Zahriyede “Târîh-i Üngürüs” yazılıdır. Metin ob-383b arasında yer alır. Kanûni'nin cülüsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi 6 Ramazan 1106 Çarşamba/20 Nisan 1695'tir.

1.1.33. İÜNEK, Türkçe Yazmalar, NEKTY06054

382 varaktır (Her varakta üzeri çizilen eski numaralamada 269 numaralı varak mevcut değildir. Ayrıca numaralanırken 287'den 289'a atlanmıştır. Yeni numaralamada ise fihrist sayfalarına da numara verilmiş, ayrıca 354'ten sonra sehven 345 yazılarak hatalı şekilde devam edilmiştir). Metinden önce 15 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-383b arasında yer alır. Kanûni'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.34. Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, 4926⁴²

450 varaktır (İlk varak numaralanmamıştır). Metinden önce 12 sayfalık bir fihrist vardır. Metin ob-449a arasında yer alır. Kanûni'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.35. Beyazıt Yazma Eser Kütüphanesi, Veliyyüddin Efendi, 2353⁴³

238 varaktır. Metinden önce 5 sayfalık bir fihrist vardır. Fihristin son sayfasının devamı ile müteakip sayfada Osman Gazi hakkında kısa bir bilginin yanı sıra IV. Mehmed'e kadar olan padişahların cülüs seneleri ile saltanat müddetleri yazılıdır. Metin 1b-223a arasında yer alır. Kanûni'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 223a/13-239b arasında Sultan İbrahim'in cülüsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan bir zeyil vardır. Zeylin metni, Hekimoğlu Ali Paşa, 692 nüshasındaki aynıdır. Yazmanın müstensihî Tophânelî-zâde Halil b. Mehmed İstanbulî, istinsah tarihi Safer 1097 Cuma/28 Aralık 1685'tir.

1.1.36. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî, Tarih, 108⁴⁴

417 varaktır (92 ve 93 arasında bir varak numaralanmamış, 410 ile 415 arasında bir varak fazla yazılmıştır). Metinden önce 25 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-417a arasında yer alır. Kanûni'nin cülüsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihî Mevkûfât Kalemî Kisedârî Abdullah b. İbrahim Üsküdarî, istinsah tarihi 19 Zilkade 1090/23 Aralık 1679'dur.

1.1.37. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî, Tarih, 109⁴⁵

288 varaktır. Metinden önce 3 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-288b arasında yer alır. Kanûni'nin cülüsundan I. Ahmed devrinde Estergon Kalesi'nin fethine kadar (926-

42 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/230.

43 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/227.

44 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/226-227.

45 *Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler*, 2/230.

1014/1520-1605) olan olayları kapsar. Fihristinde IV. Murad'ın vefatına kadar olan bölümler belirtildiğine göre sondan 60 kadar varak kayıptır.

1.1.38. Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/0511-1

288 varaktır. Metinden önce 5 sayfalık bir fihrist vardır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Sonda 2 sayfa hâlinde Osman Gazi'den I. Abdülhamid'e (ö. 1789) kadar Osmanlı padişahlarının cülüs tarihleri ve saltanat müddetleri vardır.

1.1.39. Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/0539

202 varaktır. Metinden önce 2 sayfalık bir fihrist vardır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihi Ömer b. Mustafa, istinsah tarihi evâil-i Zilhicce 1087/Şubat 1677 ve istinsah yeri Peçuy'dur.

1.1.40. Trabzon İl Halk Kütüphanesi, 61 Hk 175

218 varaktır. Metin 1b-218b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.41. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi, Şevket Rado, SR_000287

271 varaktır. Metin 1b-271a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.1.42. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, A.VKN.d. 1699⁴⁶

Osmanlı Arşivi'ndeki Bâb-1 Âsafî Vakanüvislik Kalemî Defterlerinde yer alan 1699 numaralı belgedir ki *Peçevi Tarihi*'nin 20 sayfalık küçük bir parçasıdır. Matbu nüshada 1. cildin 40-80 sayfaları arasındaki 40 sayfalık bölüme karşılık gelir.

1.2. Yurt Dışı Kütüphanelerdeki Nüshalar

1.2.1. Birleşik Krallık Millî Kütüphanesi (British Library), Oriental Manuscripts, Add. MS 18071⁴⁷

237 varaktır. Metin 1b-234b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 235-237 arasında "Bağdâd Fetihnâmesi" kayıtlıdır. Müstensihi Defter-i Hâkânî Kâtibi el-Hâc Muharrem b. Mustafa, istinsah tarihi 4 Ramazan 1098/14 Temmuz 1687'dir.

1.2.2. Birleşik Krallık Millî Kütüphanesi, Oriental Manuscripts, Add. MS 24961⁴⁸

151 varaktır. Metinden önce 4 sayfalık bir fihrist vardır. Başı eksiktir. Matbu nüshanın 1. cilt 363. sayfasında yer alan kahvenin Anadolu'ya gelişi ile başlayıp IV. Murad'ın vefatına kadar (1049/1640) olan olayları kapsar. Ancak matbu nüshanın 1. cilt 371-384 ve 2. cilt 464-486 sayfalarında yer alan bölümler atlanmıştır.

46 Aysenur Erdoğan, "Osmanlı Arşivi'nde Bulunan Vakanüvis Notları ve Eksik Bir 'Peçevi Tarihi' Nüshası", *Hazine-i Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi* 1 (2019), 102-111.

47 Rieu, *Catalogue of Turkish Manuscripts*, 55-56.

48 Rieu, *Catalogue of Turkish Manuscripts*, 56.

1.2.3. Birleşik Krallık Milli Kütüphanesi, Oriental Manuscripts, Or. 7353⁴⁹

233 varaktır. Metinden önce 14 sayfalık bir fihrist vardır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.4. Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek zu Berlin), Marburg, Süßheim, Hs. or. quart 1077⁵⁰

248 varaktır. 1-3a ve 13 boştur. Numaralama 15a'da 2'den itibaren başlar. Metinden önce 3b-12a arasında 18 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 14b-247b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar. Müstensihî İsmail, istinsah tarihi 1062/1651-52'dir.

1.2.5. Berlin Devlet Kütüphanesi, Marburg, Süßheim, Hs. or. quart 1109⁵¹

245 varaktır. 1a, 2a, 244 ve 245a boştur. Metin 2b-243b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan II. Selim'in vefatına kadar (926-982/1520-1574) olan olayları kapsar. Müstensihî Ahmed b. Hüseyin Efendi, istinsah tarihi 24 Cemâziyelâhîr 1144 Pazar/23 Aralık 1731'dir.

1.2.6. Berlin Devlet Kütüphanesi, Marburg, Ms. or. fol. 2698⁵²

193 varaktır. Metin 1b-193b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.7. Berlin Devlet Kütüphanesi, Ms. or. fol. 400⁵³

235 varaktır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.8. Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 2299⁵⁴

İnternet sitesindeki bilgidен, içinde başka risaleler de bulunan yazmanın 291-592 varakları arasında *Peçevî Tarihi* olduğu anlaşılmaktadır.

1.2.9. Mısır Milli Kütüphanesi ve Arşivleri-Kahire (Dâru'l-Kütüb ve'l-Vesâ'iki'l-Kavmiyye), Târih Türkî 46⁵⁵

329 varaktır. Metin 1b-288a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihî Mustafa b. Zülfikâr el-Pojegavî, istinsah tarihi evâsıt-ı Şaban 1095/Temmuz-Ağustos 1684 ve istinsah yeri Saraybosna'dır.

Metnin devamında, Trabzon valiliğinden azledilerek 1061 Receb'inde (Haziran-Temmuz

49 *The British Library* (Erişim 20 Ağustos 2023).

50 Barbara Flemming, *Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland-Türkische Handschriften* (Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GmbH, 1968), No. 149, 13-1/123-124.

51 Flemming, *Türkische Handschriften*, No. 150, 124-125.

52 Flemming, *Türkische Handschriften*, No. 151, 125.

53 Pertsch, *Verzeichniss der türkischen Handschriften*, No. 208, 6/234-5.

54 *Qalamos* (Erişim 12 Temmuz 2023).

55 'Ali Hilmi el-Dağstâni, *Fihristü'l-kütübi't-Türkiyyeti'l-mevcûde fi'l-kütübhâneti'l-Hidiviyye* (Kahire: el-Matba'atü'l-'Osmâniyye, 1306), 220; *Fihristü'l-mahtûtât-i-Türkiyyeti'l-'Osmâniyye elletî ikenethâ Dâru'l-kütübi'l-kavmiyye münzü 'âm 1870 hattâ nihâyeti 1980* (Kahire: el-Heyetü'l-Misriyyeti'l-'Âmmeti li'l-Kitâb, 1987-1992), No. 375, 1/96-97 ve No. 1996, 2/118.

1651) İstanbul'a gelen Mehmed Paşa b. Fahrulislam Paşa'nın, 1062 Muharrem'inde (Aralık 1651) başdefterdar olan Ali Efendi'nin yönlendirmesiyle *Peçevî Tarihi*'ne yaptığı zeyli yer alır. Sultan İbrahim'in cülüsünden katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan ve 288b-329a arasında yer alan bu metnin hattı asıl metinden farklı olup başka bir elden çıkmıştır.

1.2.10. Mısır Milli Kütüphanesi ve Arşivleri-Kahire, Târih Türkî 335⁵⁶

363 varaktır.

1.2.11. Mısır Milli Kütüphanesi ve Arşivleri-Kahire, Târih Türkî 49-M⁵⁷

308 varaktır.

1.2.12. Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi-Budapeşte (Library of the Hungarian Academy of Sciences), Ms Török O.217⁵⁸

442 varaktır. Metin 1b-442a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsünden IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi 1153/1740'tır.

1.2.13. Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi-Budapeşte, Ms Török O.355⁵⁹

258 varaktır. Metin 1b-258a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsünden IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.14. Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi-Budapeşte, Ms Török O.405⁶⁰

342 varaktır. Başta iki sayfa hâlinde Osman Gazi hakkında kısa bir bilginin yanı sıra padişahların cülüs seneleri ile saltanat müddetleri yazılıdır. Metin 2b-278b arasında yer alır. 279a-303a arasında Timişvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in *Peçevî Tarihi*'ne yaptığı zeylinin, Sultan İbrahim'in cülüsünden katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan bir bölümü yer alır. 304b-342a arasında "Gazavât-ı Tiryâkî Hasan Paşa" başlıklı bir risale vardır.

1.2.15. Uppsala Üniversitesi Kütüphanesi, Celsingiana, Cels. 17⁶¹

207 varaktır. Metin 1b-207b arasında yer alır. Serlevhanın altında "Târih-i Âl-i 'Osmân Tertîb-i Peçevî" yazılıdır. Kanûnî'nin cülüsünden IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

56 *Fihrisü'l-mahtûtâtî't-Türkiyye*, No. 376, 1/97.

57 *Fihrisü'l-mahtûtâtî't-Türkiyye*, No. 376, 1/97.

58 İsmail Parlatur - György Hazai, *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesindeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu* (Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2007), No. 570, 365-366.

59 Parlatur - Hazai, *Türkçe El Yazmaları Kataloğu*, No. 571, 366-367.

60 Parlatur - Hazai, *Türkçe El Yazmaları Kataloğu*, No. 572, 367-368.

61 Tornberg, *Codices Arabici, Persici et Turcici*, No. 283, 196; Birsel Karakoç vd., "Ottoman and Chaghatay Manuscripts at Uppsala University Library", *Turcologica Upsaliensia: An Illustrated Collection of Essays*, ed. Éva Á. Csató vd. (Leiden: Brill, 2020), 151.

1.2.16. Uppsala Üniversitesi Kütüphanesi, Nov. 86⁶²

325 varaktır. 1b-3a arasında dört sayfa fihrist vardır. 3b, 4a, 302b ve 303a boştur. Metin 4b-302a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 303b-325b arasında besmele, hamdele ve salveleden sonra "Ve ba'd ya'ni bundan sonra sa'âdetlü pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretlerinin huzûr-ı şerîflerine i'lâm olunur ki eger 'âlem evvelki gibi olup ve devletiniz durup sen ve cemî-i Müslimânlar huzûr itmek murâdınız ise bunun 'ilâcı bir şey'e mahsûsdur, gayri tarikle olmaz." diye devam eden 45 sayfalık bir siyâsetnâme metni vardır. Söz konusu metnin hangi padişaha arz edildiği zikredilmemiştir.

1.2.17. Uppsala Üniversitesi Kütüphanesi, Nov. 86⁶³

351 varaktır. Metinden önce on sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-351b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar. Müstensihî metnin sonundaki manzûmeden anlaşılırdığına göre Ahmed, istinsah tarihi 1098/1686-87'dir.

1.2.18. Fransa Millî Kütüphanesi-Paris (Bibliothèque nationale de France), Turc 72⁶⁴

327 varaktır. Metinden önce 9 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 7b-327a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi 1084/1673-74'tür.

1.2.19. Fransa Millî Kütüphanesi-Paris, Supplement turc 1034⁶⁵

284 varaktır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.20. Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi-Rodos, 11⁶⁶

252 varaktır (İlk varak numaralanmamış ve 36'dan sonra iki varğa, 63'ten sonra da bir varğa numara konulmamıştır). Metinden önce 6 sayfalık bir fihrist vardır. Metnin Kanûnî dönemine ait bölümü ob-100b arasında yer alır. 101. varak boştur. Bu varaktan sonra numaralama ı'den başlatılmıştır. II. Selim'in cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar olan bölüm yeni numaralama ile 1b-147b arasındadır.

62 Karl Wilhelm Zetterstéén, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Universitätsbibliothek zu Uppsala* (Uppsala: Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B., 1930), No. 488, 331-332.

63 Zetterstéén, *Handschriften der Universitätsbibliothek zu Uppsala*, No. 489, 332.

64 Edgar Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale* (Paris: Bibliothèque Nationale, 1932, 1933), No. 72, 1/27-8.

65 Blochet, *Catalogue des Manuscrits Turcs*, No. 1034, 2/140.

66 Bekir Şahin vd., *Rodos Fethi Paşa Vakfı Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu* (İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı, 2013), No. 1146, 419.

1.2.21. Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi-Rodos, 27/1⁶⁷

147 varaktır. Zahriyede *Gazavât-ı Sultân Süleymân* yazılıdır. Metinden önce 3 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 1b-95b arasında yer alır. Eksik nüsha olup Kanûnî'nin cülûsundan vefatına kadar (926-974/1520-1566) (matbu nüsha 1. cilt 42810'a kadar) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi Cemâziyelâhîr 1050/Eylül-Ekim 1640'tır. 96. varak boştur. 97b-147b arasında Koçi Bey'in 1640'ta Sultan İbrahim'e sunduğu ıslahatnâme vardır.

1.2.22. Torino Kraliyet Kütüphanesi (Biblioteca Reale di Torino), Orient. 11, T5⁶⁸

II+178+II varaktır. Metinden önce 8 sayfalık bir fihrist vardır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihî Ma'cûnî Dede-zâde es-Seyyid Ahmed b. es-Seyyid Mustafa'dır.

1.2.23. Torino Kraliyet Kütüphanesi, Orient. 51, T6⁶⁹

315 varaktır. Müstensihî İbrahim b. Süleyman, istinsah tarihi 12 Şevval 1148/25 Şubat 1736'dır.

1.2.24. John Rylands Üniversitesi Kütüphanesi-Manchester, Ms. 161⁷⁰

(1)+5+229+1+(1) varaktır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.25. John Rylands Üniversitesi Kütüphanesi-Manchester, Ms. 162⁷¹

1+336+2 varaktır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.26. Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi-Saraybosna, 7533⁷²

281 varaktır (11. varak eksiktir, ayrıca 144'den 165'e atlanarak hatalı numaralama yapılmıştır). Metinden önce 9 sayfalık bir fihrist vardır. Metin 6b-301b arasında yer alır. Sondan bazı varakları eksik olup Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi dönüşü Diyarbakır'a gitmek üzere Bağdat'tan ayrılmasına kadar (926-1048/1520-1639) olan olayları kapsar.

1.2.27. Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi-Saraybosna, 94⁷³

153 varaktır. Eksik nüsha olup III. Murad'ın cülûsundan IV. Murad'ın vefatına (982-1049/1574-1640) (matbu nüsha 2. cilt) olan olayları kapsar. Müstensihî Kadı-zâde Mehmed Enver b. Bekir Sıdkı, istinsah tarihi 7 Zilhicce 1347/16 Mayıs 1929 ve istinsah yeri Saraybosna'dır.

67 Şahin vd., *Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*, No. 1159, 423.

68 Aldo Gallotta, "I Manoscritti Turchi della Biblioteca Reale di Torino", *Studi in Onore di Francesco Gabrieli nel suo Ottantesimo Compleanno*, ed. Renato Traini (Roma: Università di Roma "La Sapienza", 1984), 1/352[4]-353[5].

69 Gallotta, "I Manoscritti Turchi della Biblioteca Reale di Torino", 1/353[5].

70 Jan Schmidt, *A Catalogue of the Turkish Manuscripts in the John Rylands University Library at Manchester* (Leiden-Boston: Brill, 2011), No. 161, 265-7.

71 Schmidt, *A Catalogue of the Turkish Manuscripts*, No. 162, 267-8.

72 *Catalogue of the Arabic, Turkish, Persian and Bosnian Manuscripts in the Ghazi Husrev-Bey Library Sarajevo*, haz. Zejnil Fajić (Londra-Saraybosna: Al-Furqan Islamic Heritage Foundation, 1999), No. 3593, 5/378.

73 *Ghazi Husrev-Bey Library Sarajevo*, No. 3594, 5/378-379.

1.2.28. Avusturya Milli Kütüphanesi-Viyana (Österreichische Nationalbibliothek), Cod. A.F. 241 (127)⁷⁴

495 varaktır. Metinden önceki numaralanmamış 7 varakta ayrıntılı bir fihrist vardır. Metin 1b-494b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. İstinsah tarihi 5 Zilkade 1079/6 Nisan 1669'dur.

1.2.29. Avusturya Milli Kütüphanesi-Viyana, Cod. H. O. 44⁷⁵

317 varaktır. Metin 1b-317b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar.

1.2.30. Avusturya Devlet Arşivi-Viyana (Österreichisches Staatsarchiv), AT-OeStA/HHStA Or HS 266⁷⁶

216 varaktır (İki varağa 76 numarası verildiği için mevcut numaralamada 215 varak görünmektedir). Mevcut numaralamaya göre metin 1b-215a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar. Nüsha, Viyana'daki Şarkiyat Akademisi'nde (Die kaiserlich-königliche orientalische Akademie zu Wien) iken daha sonra diğer bütün belgelerle birlikte Avusturya Devlet Arşivi'ne devredilmiştir.

1.2.31. Vatikan Apostolik Kütüphanesi (Biblioteca Apostolica Vaticana), Vat.turc. 85⁷⁷

234 varaktır. Metin 1b-234 arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsar.

1.2.32. Erfurt Üniversitesi Gotha Araştırma Kütüphanesi (Forschungsbibliothek Gotha der Universität Erfurt), Ms. orient. T 151⁷⁸

267 varaktır. Baştan 29 varak eksik olup matbu nüshanın 1. cilt 63. sayfasında yer alan Şeyhülislam Ebusuûd Efendi'nin (ö. 1574) oğluna yazdığı tezkire ile başlamaktadır. Orijinal numaralama ile 297-300 arası 4 varak boştur. 927-1049/1521-1640 arasındaki olayları kapsayan asıl metin 30a-254b arasında yer alır. 255a-296b arasında Timışvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in kaleme aldığı, Sultan İbrahim'in cülüsundan IV. Mehmed devrinde Gürcü Koca Mehmed Paşa'nın veziriazam oluşuna kadar (1049-1061/1640-1651) olan olayları kapsayan zeyil vardır.

74 Gustav Flügel, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der kaiserlich-königlichen Hofbibliothek zu Wien* (Viyana: Druck und Verlag der K. K. Hof- und Staatsdruckerei, 1865), No. 1057, 2/263-4.

75 Flügel, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften*, No. 1058, 2/264.

76 Krafft, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften*, No. 26, 1016.

77 Ettore Rossi, *Elenco dei manoscritti turchi della Biblioteca Vaticana-Vaticani-Barberiniani-Borgiani-Rossiani, Chigiani* (Vatikan: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1953), 69.

78 Pertsch, *Die türkischen Handschriften*, No. 151, 2/123-4.

1.2.33. Akademik Diller ve Medeniyetler Kütüphanesi-Paris (Bibliothèque Universitaire des Langues et Civilisations-BULAC), Ms. Turc. 103⁷⁹

193 varaktır. İrili ufaklı çok sayıda risalenin bir arada bulunduğu yazmada *Peçevî Tarihi*'nin 6 sayfalık fihristi 3b-5b arasındaki yer alır. 6a-7a boştur. 7b'de "Târih-i Hâce" yazılıdır. Peçuylu eserin hemen başında, Osmanlıda kullanılan başlık ve kavukların tarihçesini Hoca Sâdeddin Efendi'nin (ö. 1599) *Tâcü't-Tevârih*'inden iktibas ederek yazdığı için böyle bir yanılığa düşülmüştür. Metin baştan bir sayfa eksik olup 20a-149a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. 149a-172a arasında Tımışvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in kaleme aldığı, Sultan İbrahim'in cülûsundan IV. Mehmed devrinde Gürcü Koca Mehmed Paşa'nın veziriazam oluşuna kadar (1049-1061/1640-1651) olan olayları kapsayan bir zeyil vardır. Yazmadaki diğer risalelerden 174b-178a arasında "Hâ-i mühmele ile hâ-i mu'cemeyi fark için müstâmel olan bazı lügatler Ahteri'den intihâb olunmuşdur.", 178a-187a arasında "Vâkî'a-nâme-i Veysî Efendi-i Üskübî" (Bu risalenin sonunda "evâil-i Rebiyülâhir 1063/Mart 1653, Tımışvar" kaydı vardır), 187a-193b arasında Gelibolulu Mustafa Âlî'nin (ö. 1600) *Mir'âtü'l-Avâlim*'i (Bu risalenin sonunda "evâsıt-ı Rebiyülâhir 1063/Mart 1653, Tımışvar" kaydı vardır) sayılabilir.

Yazmada mevcut Belgradî Mustafa b. Ahmed'e ait *Peçevî Tarihi* zeylinin, Gürcü Koca Mehmed Paşa'nın veziriazam olduğu 15 Zilkade 1061'e (30 Ekim 1651) kadar geldiği ve zeylin sonunda bir istinsah tarihi olmasa da yazmada mevcut müteakip risalelerin sonunda "evâil-i Rebiyülâhir 1063/1-10 Mart 1653, Tımışvar" kaydından aradaki farkın 1 sene 4 ay olduğu anlaşılır ki yazmanın Belgradî'nin kendi hattı olduğu ve Tımışvar'da defterdarker yazdığı tahmin edilebilir.

1.2.34. Rusya Millî Kütüphanesi-St. Petersburg (National Library of Russia), 530⁸⁰

332 varaktır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Müstensihi Hüseyin b. Kâsım, istinsah tarihi Safer 1104/Ekim/Kasım 1692 ve istinsah yeri Midilli'dir.

1.2.35. Rusya Bilimler Akademisi Doğu Yazmaları Enstitüsü-St. Petersburg (The Institute of Oriental Manuscripts (IOM) of the Russian Academy of Sciences), 28⁸¹

Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

79 *Bibliothèque universitaire des langues et civilisations* (Erişim 19 Ağustos 2023).

80 Dorn - Rost, *Catalogue des Manuscrits et Xylographes Orientaux*, No. 530, 474-5.

81 Bernhard Dorn, *Das Asiatische Museum der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg* (St. Petersburg: Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1846), No. 28, 382.

1.2.36. Saksonya Eyalet Kütüphanesi-Dresden Eyalet Üniversite Kütüphanesi (Sächsische Landesbibliothek-Staats- und Universitätsbibliothek Dresden-SLUB), Mscr.Dresd. Eb.381⁸²

318 varaktır (İlk varak numaralanmamıştır). Metinden önce fihrist için hazırlanmış ancak doldurulmamış 5 sayfa vardır. Metin ob-318a arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. ob-63a arasındaki varakların derkenarında Hoca Sâdeddin Efendi'nin *Tâcü'l-Tevârih*'inin, Yavuz Sultan Selim'in cülüsundan vefatına kadar (918-926/1512-1520) olan bölümü vardır. Devamında 63b-102b arasındaki derkenarda Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Fusûlü'l-Hall ve'l-Akd ve Usûlü'l-Harc ve'n-Nakd* isimli eseri yer alır. Müstensih el-Hâc Ali b. Mustafa, istinsah tarihi olarak ilkinin sonuna Receb 1095/Haziran-Temmuz 1684, ikincisinin sonuna evâhir-i Şaban 1095/Ağustos 1684 yazmıştır.

1.2.37. Londra SOAS Üniversitesi [SOAS University of London (School of Oriental and African Studies)], Ms. 14448⁸³

196 varaktır. Metinden önce 8 sayfalık bir fihrist vardır. Sonradan yapılan numaralamaya göre metin 8b-196b arasında yer alır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.38. Leiden Üniversitesi Kütüphanesi, Or. 1311⁸⁴

2+346+3 varaktır. Metin 1b-346a arasında yer alır. Başı eksiktir. Matbu nüshanın 1. cilt 363. sayfasında yer alan kahvenin Anadolu'ya gelişi ile başlayıp IV. Murad'ın vefatına kadar (962-1049/1555-1640) olan olayları kapsar. Müstensihi Derviş Mustafa b. Mehmed el-Yavaşi, istinsah tarihi 23 Cemâziyelevvel 1068/26 Şubat 1658'dir.

1.2.39. Ayetullah Mar'aşi Necefî Büyük Kütüphanesi-Kum, 6688⁸⁵

502 varaktır. Kanûnî'nin cülüsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar.

1.2.40. Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Muhammed Fuzulî Adına El Yazmaları Enstitüsü Kütüphanesi-Bakü, 11646

305 varaktır. Metinden önce 10 sayfalık bir fihrist vardır. Eksik nüsha olup Kanûnî'nin cülüsundan III. Murad'ın vefatına kadar (926-1003/1520-1595) olan olayları kapsar. Metnin sonuna, III. Murad'ın vefatı ve şahsiyeti ile ilgili 4,5 sayfa ve Edirnevî Kâtib Mehmed Efendi'den naklen bir sayfa ilave yapılmıştır. İstinsah tarihi 18 Ramazan 1063/12 Ağustos

82 Henricus Orthobius Fleischer, *Catalogus Codicum Manuscriptorum Orientalium Bibliothecae Regiae Dresdensis* (Leipzig: 1831), No. 381, 60; Karl Falkenstein, *Beschreibung der Königlichen öffentlichen Bibliothek zu Dresden* (Dresden: Walther'sche Hofbuchhandlung, 1839), 280.

83 *Fihrist* (Erişim 14 Temmuz 2023).

84 Peter de Jong - Michael Jan de Goeje, *Catalogus Codicum Orientalium Bibliothecae Academiae Lugduno-Batavae* (Leiden: E.J. Brill, 1865), No. 955, 3/30-31; Jan Schmidt, *Catalogue of Turkish Manuscripts in the Library of Leiden University and Other Collections in the Netherlands* (Leiden: Legatum Warnerianum in the Library of the University of Leiden, 2002), 2/4-7.

85 *Ayat-Allah el-Uzma Maraşi Nacafî Büyük Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Kataloğu*, haz. Hüseyin Muttaki (Kum: Gencine-i Cihâni-yi Mahtûtât-i İslâmî, 2002), 1/31-33; *İran Kütüphaneleri Türkçe Yazmalar Kataloğu*, haz. Şadi Aydın (İstanbul: Timaş, 2008), 20.

1653, istinsah yeri İstanbul'dur. İstanbul Üniversitesi, Türkçe Yazmalar, NEKTY02600 ile bire bir aynıdır.

1.2.41. Syed Muhammad Naquib al-Attas Kütüphanesi-Kuala Lumpur [International Institute of Islamic Thought and Civilisation (ISTAC-IIUM)], MSS TURKISH 174⁸⁶

244 varaktır. Başta iki sayfa hâlinde Osman Gazi hakkında kısa bir bilginin yanı sıra padişahların cülûs seneleri ile saltanat müddetleri yazılıdır. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsar. Akabinde Tımışvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed'in kaleme aldığı zeylin, Sultan İbrahim'in cülûsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan bölümü vardır.

1.3. Kayıp Nüshalar

Tımışvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed, *Peçevî Tarihi*'ne yaptığı zeyline başlarken *Peçevî Tarihi*'ni İstanbul'da Süleymaniye Medresesi müderrislerinden Mostarî İsa Efendi'nin elinde olan ve Peçuylu'nun kendi eliyle yazdığı müellif nüshasından aynıyle istinsah ettiğini belirtmektedir. Onun bıraktığı yerden devam etme düşüncesiyle zeyle başladığını ve o esnada tarihin 1059 olduğunu ifade etmektedir.⁸⁷ Kayıp olan müellif nüshasıyla ilgili bilgi ne yazık ki ancak bu kadardır.

Joseph von Hammer (ö. 1856), 1822'de yayınlanan bir makalesinde Stiftsbibliothek zu Kremsier'de muhafaza edilen bir *Peçevî Tarihi* nüshası hakkında bilgi vermektedir.⁸⁸ Bu kütüphane şu anda Çekya'nın Kroměříž şehrinde Başpiskoposluk Sarayı (Arcibiskupský zámek) bünyesinde. Hammer'in verdiği bilgiye göre nüsha 926-1049 arasındaki olayları kapsamaktadır. Müstensihi Peçuy Mevlevî Tekkesi Şeyhi Mehmed Mevlevî, istinsah tarihi selh-i Cemâziyelâhîr 1079/4 Aralık 1668, istinsah yeri Peçuy'dur. Müstensih ayrıca bu nüshayı müellif nüshasından istinsah ettiğini belirtmektedir. Aradan bir asır geçtikten sonra Babinger, Hammer'in bahsettiği bu nüshanın izini sürmek için Kremsier'e gittiğini ancak çabalarının boşa çıktığını yazmaktadır.⁸⁹

Kayıp nüshalara diğer bir örnek, Fransız şarkiyatçı Antoine Isaac Silvestre de Sacy'ye (ö. 1838) ait kütüphanenin satışı için ölümünden sonra yayınlanan müzayedede kataloglarından birinde geçen yazmadır.⁹⁰ Katalogdaki bilgilere göre 212 varak olan bu nüsha Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsamaktadır.

Nerede olduğunu tespit edemediğimiz diğer bir nüsha, 2017'de İstanbul'da yapılan bir müzayedede el değiştiren yazmadır. Müzayedede şirketinin kayıtlarına göre yazmanın müstensihi Mehmed b. İbrahim, istinsah tarihi 1071/1660-61'dir.⁹¹

86 IIUM Dar al-Hikmah Library (Erişim 15 Temmuz 2023).

87 Peçuylu İbrahim Efendi, *Târîh-i Peçevî* (İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, 206), 356a.

88 Joseph von Hammer, "Beiträge zur Biographie osmanische Geschichtsschreiber", *Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst*, ed. Joseph von Hormayr (Viyana: Franz Härter, 1822), 13/170-172.

89 Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen*, 194; a.mlf., *Osmanlı Tarih Yazarları*, 213-214.

90 *Bibliothèque de M. le Baron Silvestre de Sacy: Manuscrits-Tables générales*, ed. Gaudin de Lagrange (Paris: Romain Merlin, 1842), No. 354, 3/61.

91 *İstanbul Müzayedede* (Erişim 13 Temmuz 2023).

Bütün bunların dışında, kütüphanelerin henüz tasnifi yapılmamış koleksiyonlarında veya şahsî kitaplıklarda başka *Peçevî Tarihi* nüshalarının da olabileceği düşünülebilir.

1.4. Hatalı Kütüphane Kayıtları

İnternetteki katalog kayıtlarında *Peçevî Tarihi* olarak geçtiği hâlde aşağıdaki üç yazmanın dijital kopyaları incelendiğinde başka eserler olduğu anlaşılmıştır.

Ankara'daki Millî Kütüphane'de bulunan 06 Mil Yz B 565/1 kayıt numaralı yazma, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin başı ve sonu eksik *Künhü'l-Abbâr* parçasıdır. Yine aynı kütüphanedeki 06 Mil Yz A 7731/1 kayıt numaralı yazma, Ramazan-zâde Mehmed Çelebi'nin (ö. 1571) *Târih-i Nişâncı Mehmed Paşa* isimli eseridir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'ndaki Bel_Yz_K.000652 kayıt numaralı yazma ise Rıdvan Paşa-zâde Abdullah Efendi'nin tarihidir.

2. *Peçevî Tarihi* Nüshalarının Sınıflandırılması

Yukarıda tanıtilen 83 adet nüshayı muhteva bakımından altı gruba ayırabiliriz:

a. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsayan tam nüshalar: 40 adet.

b. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Bağdat Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1049/1520-1640) olan olayları kapsayan nüshalar: 12 adet.

Bu iki grup arasında sadece, 10-15 satırın bulunduğu bir paragraflık metin farkı vardır.

c. Kanûnî'nin cülûsundan IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (926-1045/1520-1635) olan olayları kapsayan nüshalar: 11 adet.

d. Dijital kopyası elde olmadığı ve katalog bilgileri de bulunmadığı için muhtevasının ayrıntıları bilinmeyen nüshalar: 5 adet.

e. Eksik nüshalar: 14 adet.

f. Sadece zeyil bulunan nüsha: 1 adet.

Sadece zeyil bulunan bir nüshanın yanı sıra diğer 82 nüshadan 10 tanesinin esas metinlerinin devamında ayrıca zeyil de bulunmaktadır.

3. *Peçevî Tarihi* Zeyilleri

Zeyilli 10 adet nüshanın 6 adedi (Bağdat Köşkü, 206; Gotha, Ms. orient. T 151; BULAC, Ms. Turc. 103; Ragıp Paşa, 981; Budapeşte, Ms Török O.405 ve Kuala Lumpur, MSS TURKISH 174) ile bir adet sadece zeyil bulunan nüshadaki (III. Ahmed Kitaplığı, 3085) zeyiller, Tımsıvar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed tarafından kaleme alınmıştır. Bunlardan ilk 3 adedi Sultan İbrahim'in cülûsundan IV. Mehmed devrinde Gürcü Koca Mehmed Paşa'nın veziriazam oluşuna kadar (1049-1061/1640-1651) olan olayları, diğer 3 adet nüsha ile sadece zeyil bulunan nüshadaki Belgradî zeyilleri ise Sultan İbrahim'in cülûsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsamaktadır. Zeyline başlarken kullandığı ifadelerden

1059/1649'da fiilen Tımışvar defterdarı olduğu anlaşılan Belgratlı Mustafa Bey, zeylinin yer aldığı bazı nüshalarda kendisi hakkında ilave bilgiler vermektedir. Bunlara göre babası, pek çok sefere katıldıktan sonra tekaüde ayrılmaya karar veren ebnâ-i sipâhiyândan Mâ'îl Ahmed Bey'dir. Mustafa Bey Hersek sancağının Foça kasabasında doğmuş, 1045/1635-36 tarihinde evlenerek Tuna Belgradı'na yerleşmiştir.⁹²

İki nüshada (Veliyyüddin Efendi, 2353 ve Hekimoğlu Ali Paşa, 692), Sultan İbrahim'in cülûsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan değişik bir zeyil yer almaktadır. Bu metin Belgradı zeylinin yarı hacminde olup onun özeti gibidir.

Revan Köşkü, 1116'da, 8 fasıl tertibiyle 1044/1635'ten başlayıp 1052/1643'e kadar gelen değişik bir zeyil vardır.

Nihayet Kahire, 46 nüshasında, Trabzon Valisi Mehmed Paşa b. Fahrulislam Paşa'nın 1051'de azledilerek İstanbul'a geldikten sonra kaleme aldığı, Sultan İbrahim'in cülûsundan katline kadar (1049-1058/1640-1648) olan olayları kapsayan başka bir zeyil yer almaktadır.

4. Peçuylu'nun Gerçek Ölüm Tarihi

Dijital kopyaları temin edilen 40 adedi yurt içi, 8 adedi yurt dışı kütüphanelerden olmak üzere toplam 48 adet *Peçevi Tarihi* nüshası, aslında matbu nüshanın kaynağının bunlardan hangisi olduğunu ortaya çıkarmak maksadıyla etraflıca tetkik edilmiştir.

Matbu nüsha da dâhil olmak üzere 49 nüsha üzerinde bir nevi edisyon kritik faaliyeti yürütülürken eldeki her bir nüshanın neredeyse bütün sayfaları gözden geçirilmiştir. Bu çalışma devam ederken bu kadar çok nüsha kopyasının elde bulunmasının bir avantajı olarak çok önemli başka bir sonuç elde edilmiştir.

Dijital kopyası elde bulunan yazmalardan üç tanesinin birer sayfasının derkenarında kayıtlı bulunan ve birbirinin aynı olan bir bilgi notu incelendiğinde, Peçuylu İbrahim Efendi'nin gerçek vefat tarihinin, hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde günü, ayı, yılı hatta saati ile verildiği görülmüştür.⁹³

Derkenarlardaki notta yazılı bilgi şu şekildedir:

سنه ١٠٥٤

اشيو تواریخی تحریر و ایجاد ایدن پچویلی مرحوم قیودان زاده دیمغیله معروف دفتر دار ابراهیم پاشا اشبو ماه ذی القعدة شریفه نك یکر می اوچنجی کیجه سی که روز شنبه کیجه سیدر صباحه قریب فوت اولمشدر کانون ثانی نك اون برنجی کونیدر ساعت (سال) طقوزده در فی سنه اربع و خمسین و الف من له العز والشرف

92 Peçuylu İbrahim Efendi, *Târîh-i Peçevi* (İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, III. Ahmed Kitaplığı, 3085), 2a; a.mlf., *Târîh-i Peçevi* (İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ragıp Paşa, 981), 255a.

93 Peçuylu İbrahim Efendi'nin gerçek vefat tarihi, Ankarada düzenlenen uluslararası bir kongrede, 9 Haziran 2023 günü sunduğum bir bildiriyle açıklanmıştır. Bildiri metni için bk. İbrahim Pazan, "Copies of Peçevi History Manuscripts and Determination of Peçevi İbrahim Efendi's Death Date", *Ankara International Congress on Scientific Research-VIII, June 9-11, 2023/Ankara, Türkiye, The Proceedings Book*, ed. Abdülmecid Gültaş (Ankara: IKSAD Yayınevi, 2023), 8-14.

“Vefât

Sene 1054

İşbu tevârîhi tahrîr ü icâd iden Peçûylü merhûm Kapudan-zâde dimekle ma'rûf Defterdâr İbrâhîm Paşa işbu mâh-ı Zilkâ' de-i şerifenün yigirmi üçüncü gicesi ki rûz-ı Şenbih gicesidir, sabâha karîb fevt olmışdur. Kânûn-ı sâninün on birinci günüdür. Sâ'at (“Sâl” yazılmıştır) dokuzdadur. Fi sene erba'a ve hamsîn ve elf men lehü'l-‘izzü ve ş-şeref⁷⁹⁴ (Bk. Resim 1).

Yukarıdaki not, elde dijital kopyası bulunan 48 adet *Peçevi Tarihi* nüshasından üç tanesinde yer almaktadır. Ne yazık ki bu nüshaların müstensihî, istinsah yeri ve istinsah tarihi belli değildir. Dolayısıyla notu yazan kişinin kimliği konusunda şu an için bir bilgi sahibi değiliz. Şu kadar var ki notu yazış tarzından, yazdığı anda veya geçmişinde bir devlet görevlisi olduğu anlaşılan bu şahıs, lakabını, mesleğini ve rütbesini belirttiğine göre Peçuyulu'yu yakından tanımaktadır. Zaten söz konusu notu Peçuyulu'nun vefat ettiği gün yazdığına göre Peçuyulu ile aynı yerde yaşamaktadır ve vefatından aynı gün haberdar olmuştur. Ne yazık ki bu şehrin Budin mi yoksa Peçuy mu olduğunu belirtmemiştir. Notta Peçuyulu'nun lakabı “Kapudan-zâde” olarak verilmektedir ki babasının veya dedelerinden birinin kaptanlık yaptığını gösterir. Bu yeni bir bilgi olup Peçuyulu eserinde böyle bir lakaptan hiç bahsetmemektedir.

Notta Peçuyulu'nun vefat tarihi 23 Zilkade 1054 Cumartesi olarak belirtilmiştir ki Türk Tarih Kurumunun tarih çevirme programını kullanarak miladîye çevirdiğimizde 21 Ocak 1645 tarihini vermekte ve günü de Cumartesi olarak örtüşmektedir. Ayrıca Peçuyulu'nun sabaha karşı ve saat dokuzda vefat ettiği belirtilmiştir. Bu ise ezanî saat ile güneşin batmasından 9 saat sonrasını göstermektedir. Notu yazan şahıs Peçuyulu'nun vefat gününü, 11 Kanunusani yani 11 Ocak olarak da belirtmiştir. Bulduğumuz miladî tarih ile arasındaki 10 günlük fark, o yıllar için Jülyen takviminin Gregoryen takviminden 10 gün geride olmasından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

Peçuyulu İbrahim Efendi'nin kaleme aldığı ancak bir isim koymadığı eseri, *Peçevi Tarihi* ismiyle meşhur olmuştur. Eserin tam nüshaları, Kanûnî Sultan Süleyman'ın cülûsundan IV. Murad'ın vefatına kadar (926-1049/1520-1640) vuku bulan olayları kapsar. Yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde tespit edilen 83 adet nüshadan 40 tanesi tam nüshadır. 12 adet nüsha ile tam nüshalar arasında sadece IV. Murad'ın vefatını anlatan bir paragraflık metin farkı bulunur. 11 adet nüsha IV. Murad'ın Revan Seferi'nden İstanbul'a dönüşüne kadar (1045/1635) gelir. 14 adet nüsha eksiktir. Dijital kopyası elde edilemeyen nüshalardan 5 tanesinin katalog bilgilerinde, muhtevalarıyla ilgili bilgi yoktur. Bir nüshada eserin metni yoktur, sadece bu esere yapılan zeyillerden biri vardır. Bu nüshanın dışındaki diğer 82 nüshadan 10 tanesinde, esas metinlerinin devamında ayrıca zeyil de bulunmaktadır.

94 Peçuyulu İbrahim Efendi, *Târîh-i Peçevi* (İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü, 1116), 212b; a.mlf., *Târîh-i Peçevi* (Rodos: Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi, 11), 129b; a.mlf., *Târîh-i Peçevi* (Viyana: Avusturya Devlet Arşivi, Or HS 266), 208a.

Bunlardan 6 tanesi ile sadece zeyil bulunan nüshada, Tımışyar Defterdarı Belgradî Mustafa b. Ahmed tarafından kaleme alınan zeyil vardır. İki nüshadaki zeyil, Belgradî zeylinin yarı hacminde olup onun özeti gibidir. Bir diğer nüshada 8 fasıl olarak düzenlenmiş değişik bir zeyil vardır. Kahire'deki nüshalardan birinde ise Trabzon valilerinden Mehmed Paşa b. Fahrulislam Paşa tarafından kaleme alınan başka bir zeyil yer almaktadır.

Bugüne kadar yayınlarda, Peçuylu'nun vefat tarihi olarak bir müddet 1061/1651, sonraları ise 1059/1649-50 tarihi kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında dijital kopyaları temin edilen 48 adet *Peçevî Tarihi* nüshası etraflıca tetkik edilirken yazmalardan üç tanesinin derkenarında kayıtlı bir bilgiden yola çıkarak Peçuylu İbrahim Efendi'nin vefat tarihi tam olarak tespit edilmiştir. Söz konusu nüshaların birer sayfasının derkenarındaki ifadelerden bu notun, müellifin vefat ettiği gün düşüldüğü anlaşılmaktadır. Buna göre Peçuylu İbrahim Efendi 23 Zilkade 1054 (21 Ocak 1645) Cumartesi günü sabaha karşı vefat etmiştir.

Araştırma & Yayın Etiği: Bu makale, en az iki kör hakem tarafından incelenmiş ve *iThenticate* taramasıyla intihal ve benzerlik raporu oluşturulmuştur. Makale, araştırma ve yayın etiğine uygundur.

Etik Beyanı & Çıkar Çatışması: Bu makalenin yazarı çıkar çatışması bildiriminde bulunmamış, makalenin hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik kaidelere uyulduğunu ve yararlanılan tüm çalışmalara atıf yapıldığını beyan etmiştir. Libre Açık Erişim'li bu makale, [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) lisansına sahiptir.

Research & Publication Ethics: The article underwent a double-blind peer-review process involving two or more reviewers, and an *iThenticate* scan was conducted to detect potential plagiarism and similarity issues. The article was found to comply with established research and publication ethics standards.

Ethical Declaration & Conflict of Interest: The author of the article has disclosed no conflicts of interest and has affirmed that the manuscript was prepared in adherence to ethical and scientific principles and that all relevant sources were accurately cited. This is a Libre Open Access article under the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) license.

KAYNAKÇA

1. Kaynaklar, Araştırmalar ve İnceleme Eserler

- Ahmed Refik. *Geçmiş Asırlarda Türk Hayâtı, Âlimler ve Sanatkârlar (900-1200)*. İstanbul: Kütübhâne-i Hilmî, 1924.
- ‘Ali Hilmî el-Dağıştânî. *Fibristü’l-kütübi’t-Türkiyyeti’l-mevcûde fi’l-kütübhâneti’l-Hudîviyye*. Kahire: el-Matba’atü’l-Osmâniyye, 1306.
- Ayat-Allah el-Uzma Maraşi Nacafi Büyük Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Kataloğu*. haz. Hüseyin Muttaki. Kum: Gencine-i Cihânî-yi Mahtûtât-i İslâmî, 2002.
- Babinger, Franz. *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke*. Leipzig: Otto Harrassowitz, 1927.
- Babinger, Franz. *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*. çev. Coşkun Üçok. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982.
- Bibliothèque de M. le Baron Silvestre de Sacy: Manuscrits-Tables générales*. ed. Gaudin de Lagrange. Paris: Romain Merlin, 1842.
- Bloch, Edgar. *Catalogue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale*. 2 Cilt. Paris: Bibliothèque Nationale, 1932, 1933.
- Bursalı Mehmed Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. 3 Cilt. İstanbul: 1333, 1333, 1342.
- Catalogue of the Arabic, Turkish, Persian and Bosnian Manuscripts in the Ghazi Husrev-Bey Library Sarajevo*. haz. Zejnil Fajčić. Londra-Saraybosna: Al-Furqan Islamic Heritage Foundation, 1999.
- Dorn, Bernhard. *Das Asiatische Museum der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg*. St. Petersburg: Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, 1846.
- Dorn, Bernhard - Rost, Reinhard. *Catalogue des Manuscrits et Xylographes Orientaux de la Bibliothèque Impériale Publique de St. Petersburg*. St. Petersburg: l’Académie Impériale des Sciences, 1852.
- Erdoğan, Ayşenur. “Osmanlı Arşivi’nde Bulunan Vakanüvis Notları ve Eksik Bir ‘Peçevi Tarihi’ Nüshası”. *Hazine-i Evrak Arşiv ve Tarih Araştırmaları Dergisi* 1 (2019), 102-111.
- Falkenstein, Karl. *Beschreibung der Königlichen öffentlichen Bibliothek zu Dresden*. Dresden: Walther’sche Hofbuchhandlung, 1839.
- Fibrisü’l-mahtûtâtî’t-Türkiyyeti’l-Osmâniyye elletî iktenethâ Dâru’l-kütübi’l-kavmiyye münzû ‘âm 1870 hattâ nihâyeti 1980*. 4 Cilt. Kahire: el-Hey’etü’l-Mısriyyeti’l-Âmmeti li’l-Kitâb, 1987-1992.
- Fleischer, Henricus Orthobius. *Catalogus Codicum Manuscriptorum Orientalium Bibliothecae Regiae Dresdensis*. Leipzig: 1831.
- Flemming, Barbara. *Verzeichnis der Orientalischen Handschriften in Deutschland-Türkische Handschriften*. 5 Cilt. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag GmbH, 1968-1981.
- Flügel, Gustav. *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der kaiserlich-königlichen Hofbibliothek zu Wien*. Viyana: Druck und Verlag der K. K. Hof- und Staatsdruckerei, 1865.

- Fodor, Pál. "Egy pécsi származású oszmán-török történetíró, Ibrahim Pecsevi". *Pécs a bódoltság korában* "Tanulmányok (Pécsi Mozaik 2.). ed. Szakály Ferenc - Vonyó József. 142-168. Pécs: Kronosz Kiadó - Pécs Története Alapítvány, 2012.
- Fodor, Pál. "Pécs (Peçuy) Kökenli Bir Osmanlı Tarih Yazarı: İbrahim Peçevi". çev. Erdal Çoban. *Abdülkadir Özcan'a Armağan, Tarihin Peşinde Bir Ömür*. haz. Hayrunnisa Alan vd. 203-237. İstanbul: Kronik Kitap, 2018.
- Gallotta, Aldo. "I Manoscritti Turchi della Biblioteca Reale di Torino". *Studi in Onore di Francesco Gabrieli nel suo Ottantesimo Compleanno*. ed. Renato Traini. 1/349[1]-372[24]. Roma: Università di Roma "La Sapienza", 1984.
- Gülakan, Seyda. *Peçevi Tarihi (Yazma Nüshaların Tanıtımı, 1b-20b Metin, Dizin, Özel Adlar Sözlüğü)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Hammer, Joseph von. "Beiträge zur Biographie osmanische Geschichtsschreiber". *Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst*. ed. Joseph von Hormayr. 13/170-172. Viyana: Franz Härter, 1822.
- Hanifzâde Ahmed Tâhir. *Âsâr-ı Nev: Nova Opera* (Kâtib Çelebi. *Keşfü'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn: Lexicon Bibliographicum et Encyclopaedicum*. nşr. Gustavus Fluegel. 7 Cilt. 6/525-646. Londra: Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1852).
- İran Kütüphaneleri Türkçe Yazmalar Kataloğu*. haz. Şadi Aydın. İstanbul: Timaş Yayınları, 2008.
- İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloqları (Türkçe Tarih Yazmaları-Türk Tarihine Ait Eserler)*. 11 Fasikül. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı, 1943-1962.
- Jong, Peter de - Goeje, Michael Jan de. *Catalogus Codicum Orientalium Bibliothecae Academiae Lugduno-Batavae*. Leiden: E.J. Brill, 1865.
- Karácson, Imre. "Peçevi İbrâhim'in Terceme-i Hâli". *Türk Derneği* 1/3 (1327), 89-96.
- Karakoç, Birsnel vd. "Ottoman and Chaghatay Manuscripts at Uppsala University Library". *Turcologica Upsaliensia: An Illustrated Collection of Essays*. ed. Éva Á. Csató vd. 145-166. Leiden: Brill, 2020.
- Karatay, Fehmi Edhem. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. 2 Cilt. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi, 1961.
- Kraelitz, Friedrich von. "Der osmanische Historiker Ibrâhim Peçewi". *Der Islam* 8 (1918), 252-260.
- Krafft, Albrecht. *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Orientalischen Akademie zu Wien*. Viyana: 1842.
- Kut, Günay. *Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*. İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları, 1989.
- Parlatır, İsmail – Hazai, György. *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesindeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2007.
- Pazan, İbrahim. "Copies of Peçevi History Manuscripts and Determination of Peçevi Ibrahim Efendi's Death Date". *Ankara International Congress on Scientific Research-VIII, June 9-11, 2023/Ankara, Türkiye, The Proceedings Book*. ed. Abdulmecid Gültaş. 8-14. Ankara: IKSAD Yayınevi, 2023.

- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. 2 Cilt. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1281, 1283.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. Gotha: Erfurt Üniversitesi Gotha Araştırma Kütüphanesi, Ms. orient. T 151.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, III. Ahmed Kitaplığı, 3085.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, 206.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü, 1116.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ragıp Paşa, 981.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. Rodos: Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi, 11.
- Peçuyly İbrahim Efendi. *Târih-i Peçevî*. Viyana: Avusturya Devlet Arşivi, Or HS 266.
- Pertsch, Wilhelm. *Die Handschriften-Verzeichnisse der Königlichen Bibliothek zu Berlin - Verzeichniss der türkischen Handschriften*. Berlin: A. Asher & Co., 1889.
- Pertsch, Wilhelm. *Die orientalischen Handschriften der Herzoglichen Bibliothek zu Gotha: Die türkischen Handschriften*. Viyana: Kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1864.
- Rieu, Charles. *Catalogue of Turkish Manuscripts in the British Museum*. Londra: British Museum, 1888.
- Rossi, Ettore. *Elenco dei manoscritti turchi della Biblioteca Vaticana-Vaticani-Barberiniani-Borgiani-Rossiani, Chigiani*. Vatikan: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1953.
- Schmidt, Jan. *A Catalogue of the Turkish Manuscripts in the John Rylands University Library at Manchester*. Leiden-Boston: Brill, 2011.
- Schmidt, Jan. *Catalogue of Turkish Manuscripts in the Library of Leiden University and Other Collections in the Netherlands*. 3 Cilt. Leiden: Legatum Warnerianum in the Library of the University of Leiden, 2002.
- Şahin, Bekir vd. *Rodos Fetih Paşa Vakfı Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*. İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı, 2013.
- Tornberg, Carl Johan. *Codices Arabici, Persici et Turcici Bibliothecae Regiae Universitatis Upsaliensis*. Uppsala: Impensis R. Universitatis Upsaliensis, 1849.
- Zetterstéen, Karl Vilhelm. *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Universitätsbibliothek zu Uppsala*. Uppsala: Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B., 1930.

2. İnternet Erişimleri

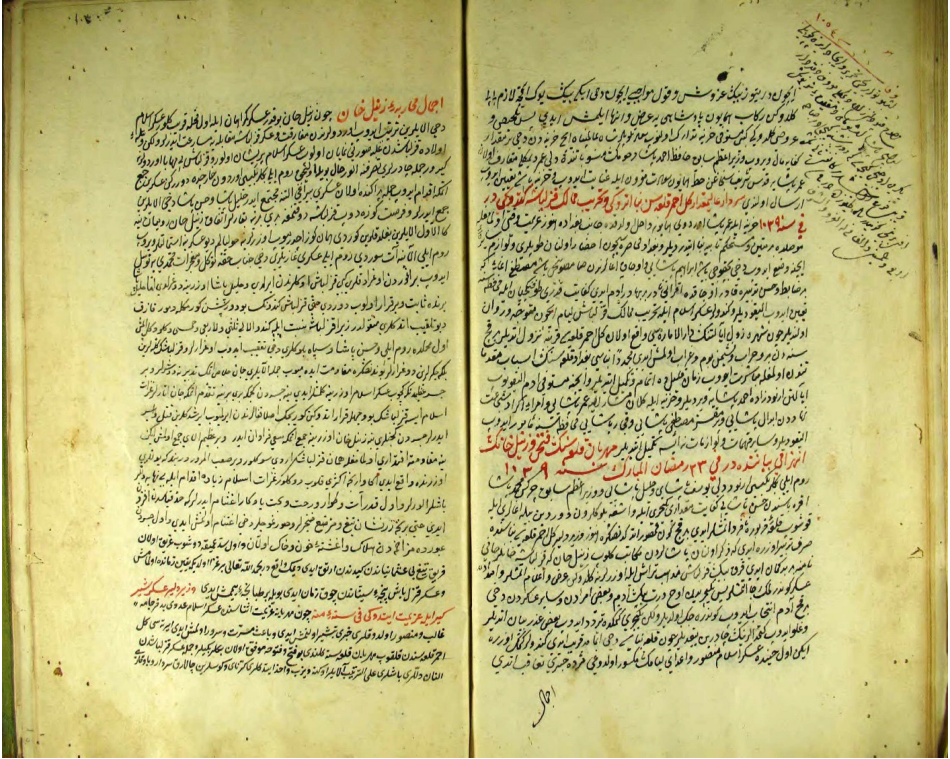
- bina.bulac.fr. Erişim 19 Ağustos 2023. <https://bina.bulac.fr/TURC/MS.TURC.103>
- bl.uk. Erişim 20 Ağustos 2023. https://searcharchives.bl.uk/primo-explore/fulldisplay?vid=IAMS_VU2&docid=IAMS032-003689849&context=L
- fihrst.org.uk. Erişim 14 Temmuz 2023. https://www.fihrist.org.uk/catalog/manuscript_8015

hikmahlib.iium.edu.my. Erişim 15 Temmuz 2023. <https://hikmahlib.iium.edu.my/cgi-bin/koha/opac-MARCdetail.pl?biblionumber=500419>

istanbulmuzayede.com. Erişim 13 Temmuz 2023. <https://www.istanbulmuzayede.com/urun/106397/yazma-eser-tarih-i-pecevi-mehmed-bin-ibrahim-ketebeli-hicri-1071-miladi-1660-t>

qalamos.net. Erişim 12 Temmuz 2023. https://www.qalamos.net/receive/DE1Book_manuscript_00029509;jsessionid=AC84D1A62EF039E803E5353CC7BE4F99?lang=en

Peçuylu İbrahim Efendi'nin vefat tarihini bildiren bilgi notunun bulunduğu üç adet Peçevî Tarihi nüshasından birinin ilgili sayfası

Kaynak: *Târîh-i Peçevî*, Rodos Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi, 11, 129b)